1937 ий
24
АВГУСТ
№ 59 (343)
Акшэ 5 ыр.

8-шэ ИЙ ЛЭКТЭШ

Чыла эл пролэтар-влак, ушныза!

Рвэзэ коммунист

ВЛКСМ Маробком дэн горком орган

Иошкар Армийыш кайаш кугу пийал

Пашазэ-Крэсаньык Йошкар Армийыш чэрэтан призывым эртарымэ нэргэн 10 августышто СССР Оборона Калык Комиссар Совэт Ушэм маршал Ворошилов йолташ приказым лукто. Тидэ приказ почэш, тэний 1 сэнтабрь гыч 1 октябрь мартэ РККА войэннэ службыш 1915 ийыштэ шочшо, кодшо ийын призыватлалтдымэ шамыч, 1916 ийыштэ шочшо чумыр контингэнт да призыв отсрочко сроким эртышэ кугурак ийан граждан-шамыч призыватлалтыт. Мэмнан автоном рэспубликыштэ призывым эртарымэ нэргэн тачэ-эрла АССР Войэннэ Комиссариатын приказшэ лэкшаш.

Совэт границым оролымашкэ, бойэвой корабль-шамычын вахтышкышт изаштым алмашташ социалист родинын 1915-1916 ийлаштэ шочшо самырык патриотшо-шамыч кайат.

Пашазэ - Крэсаньык Йошкар Армийысэ воинский службо СССР граждан-шамычын почотно обазанностьышт, манын Сталинский Конституцийыштэ возымо. Йошкар Армийыш призыватлалтшэ молодьожлан тидэ почотно обазанностьым шуктымаш путырак кугу пийал логалэш.

Мэмнан пэш чаплэ, таза, вийан, чакнылдымэ молодьож Пашазэ - Крэсаньык Йошкар Армийыш пэш кугу куанымаш дэнэ кайа. Йошкар Армийыш добровольно каймэ нэргэн мочоло молодьож войэнкоматлашкэ йодмашым пуэдэныт. Йошкар Армий радамыш призыватлымаш чумыр калык пайрэмыш—самырык патриот-шамычын пайрэмышкышт, коммунист партий дэн чаплэ социалист родин йӧратымым ончымо пайрэмыш савырна.

Йошкар Армий радамыш кайаш совэт молодьож ончылгочак йамдылалт шогэ. Садланак призывыш толшаш-шамыч чыланат кнага моштышо улыт.

Йошкар Армийыш ий гыч ийыш эрэ пэнгыдырак капкылан рвэзэ - шамыч кайат. Пытартыш 6-7 ийыштэ призывник-шамычын капышт марда шот дэнэ 1 сантимэтрлан йашаралтын, нэлытышт кок килограм утла кугэмын, онгышт кок сантимэтрлан кужгэмын.

Сандэнак Йошкар Армий радамыш призыватлымым кок ийлан изэмдымэ.

Йошкар Армийыш кайаш йамдылалтшэ совэт молодьож-шамыч производстводэ дэч кӱрылтдэ оборон шам тунэмыт, пилот, снайпэр лийаш йамдылалтыт, „Ворошиловский стрэлок“, ГТО, ГСО, ПВХО - значокшамычлан нормым пуат.

Арньа гыч призыв тӱҥалаш. Призыв пунктлан призывник - шамычын сайын йамдылалтын ваш лийман. Нунылан сайын оборудоватлымэ йошкар пусак, тушто тӱрлӧ выставкэ-шамыч лийышт. Нунын дэнэ политик - умландарымэ пашам ыштэн шогыман. Тыштэ комсомол организацэ - шамыч тӱҥ вэрым налын шогышаш улыт.

Призывникым пэш сайын тэргэн налмаштэ комсомол организацэ - шамыч полшэн шогыман. Кажнэ призывник нэргэн характэристикым пашазэ дэн колхозник-шамычын погынымаштышт лончылыман. Пашазэ-Крэсаньык Йошкар Армийыш эн достойно йэнгшамычым колтымаштэ тыгэ тэргымаш—эн тӱҥ.

Призывлан йамдылалтмашым Тӱньамбал Рвэзэ Кэчылан йамдылалтмаш дэнэ пэш пэнгыдын кылдэн эртараш кӱлэш.

Столицэ призыв эртараш образцово йамдылалтэш

Йошкар Армийыш призыв мартэ ик мыньар кэчэ вэлэ кодын. Мэмнан родинын рвэзэ патриот-шамыч тидэ торжэствэннэ кэчылан йамдылалтыт.

Столицысэ район комиссариат-шамыч призывлан йамдылалтмэ пашам пытарат. Призыв эртаралтмэ вэрыштэ — клубым, моло помэщэным сбрастараш художник, дэкоратор-шамычым шупшмо. Сталинский Конституций, сайлымэ закон, совэт льотчик-шамычын гэройло чонгэштымышт, Испаний дэн Китай событий лӱмэш выставкэ ышталтэш.

Ростокинский район, Ворошилов лӱмэш заводышто шуко призывник шамычлан каныме пӧртыш путьовкым пумо.

Йошкар Армий радамыш Л. М. Каганович лӱм „Шарикоподшипник“ завод производство дэч кӱрылтдэ тунэм пытарышэ 23 льотчикым колта. Нуно йуж флотышто служитлаш тӱгалыт. Призывник-шамыч коклаштэ шукыжо Ворошиловский стрэлок дэн ГТО значокан улыт.

„Н—209“ самольотын экипажшэ (шола гыч пурлашкэ): радист Н. Я. Галковский, 2-шо пилот Н. Г. Кастанайэв, экипаж командир С. А. Лэванэвский, 2-шо бортмэханик Г. Т. Побэжимов, 1-ой бортмэханик Н. Н. Годовиков, штурман В. И. Лэвчэнко.
Фото Сойузфото.

Крымысэ „Артэк“ пионьэр лагэрыштэ канышэ испан йоча группын Сталин йолташлан колтымо саламжэ

Тӱньамбал пролэтариатын шэргэ да йӧратымэ вождьшо, ачажэ — СТАЛИН йолташ!

Гэрманий дэн Италий фашист интэрвэнт-шамычын мэмнан шэргэ родинынам провокацийым ыштэн ужмо сарыш шупшылмышт жапыштэ, мэмнан ачана да иза-шамычна мэмнан калыкын эркыштэ да нэзависимостьшо вэрч крэдалмышт жапыштэ, мэ, Тыйын инициативэт почэш унала пиниматлымэ да чудэснэ Совэт Ушэмыш толшо испан йоча группо, сарым ыштымэ шучкылык дэн орлыкым вашкэ мондэн кэртна.

Мэ ныл тылзэ годым Шэм тэнгыз сэрыштэ, Крымын пэш сылнэ пусакыштыжэ улшо „Артэк“ пионьэр лагэрыштэ илышна.

Мэмнан илышна йомакла эртыш: мэ йӧратымаш да шыматымаш дэнэ авыралтына. Мэ физичэский пэнгыдэмна, сайэмна да культурно да кӱлэшан навыклан кугун тунэмна: волэйбол, городки дэнэ модаш тунэмна, физкультур дэнэ заниматлаш тунэмна, винтовкым, противогазым тунэмна, лӱйкалаш да пэрвой полшым пуаш тунэмна. Тӱрлӧ кӱым, кушкылым, тӱрлӧ насэкомыйым погэна, тэхник кружоклаштэ паша ышташ тунэмна, утларак тӱрлӧ авиомодэльым ышташ йӧраташ тунэмна. Мэ тидэ жапым нигунам шонылдымын эртарышна. Совэт пионьэр-шамыч дэнэ пэш шокшын да ласкан кылым ыштышна. Мэ нунын дэнэ пырльа Крымын пэш сылнэ вэрлашкыжэ экскурсий дэнэ коштна.

Мэ, Москошто тыршэн тунэмаш тӱҥалшаш нэргэн шонэна. Мэ, йӧршэш у культурлан тунэмын шуаш ӱшанэн шогэна. Мэ чыла шэмэрын эркыштэ да пийалжэ вэрч пэнгыдын кучэдалашлан шинчымашым налаш ӱшанэна.

Мэмнан коклаштэ, элыштына сар ыштымылан йӧршаш тунэмдымэ дэн шагал тунэмшат уло. Но тидэ ындэ мэмнан ок лӱдыктӧ. Мэ пӱтынь тӱньамбал пашазэын родиныштыжэ улына, тушто мланна эрэак полшэн шогат да йӧратат.

Мэмнан элан да мланна, йоча-шамычлан, Тыйын чыла ыштымэтлан мэмнан могырым пэш чот тау каласэн вашмут пумаш гына лийын кэртэш. Мэ Тыланэт тыгай торжэствэннэ обэщаньым пуэна: мэ сайын тунэмына тӱҥалына, мэмнан повэдэньына дэн дисциплинна пэш сай лийэш.

Мэмнан шӱмыштына улшым чылажымат Тланэт личнэ каласаш Тыйым ужаш шонымаш да жэланьына уло.

Мэ шкэнан письманам тыгэ вычкыралын копартэна:

Вайан лийжэ мэмнан ачана да тангна Сталин йолташ!

Гэройла колышо йолташыжым вашталта

30 ийуньышто Амур эҥэрэш (Мӱндыр-Эрвэл Край) йапон-манчжур шамыч дэнэ кучэдалмашэш комсомолэц-йошкарфлотэц Андрэй Иванович Костэнко колэн. Тудо Крым АССР, Майак Салынский район, „Красная заря“ йал озанлык артэльын самырык колхозникшэ улмаш.

5 августышто „Красная заря“ колхозышто погынымаш лийын. Кэлгэ шонымаш дэнэ колхозник-шамыч шкэныштын йал Костэнкон гэройла колымо уверым колыштыч.

Погынымаштэ Йошкар Армийыш тэний призыватлалтшэ рвэзэ колхозник Пшэничный йолташ выступатлэн.

— Мый Андрэй Костэнко йолташын лишыл служитлымэ частышкыжэ кайаш йодам,—манын Пшэничный йолташ.—Мый тудым боэвой постэш вашталтынэм.

„Красная заря“ артэль колхозник-шамычын погынымаштышт Пшэничный йолташын боэвой постэш колышо лишыл йолташыжым вашталташ йодмыжым шукташ Йошкар знаман Особый Мӱндыр Эрвэл Армийын командованьыжэ дэч йодаш пунчалныт.

„Комсомольская правда“ гыч.

Пэрэкопыш поход

Одессэ прэдприйатийысэ 100 комсомолэц-шамыч тидэ кэчылаштэ граждан сар жапыштэ Пэрэкоп вэрч кучэдалмэ вэрыш походым ыштат.

Походын участникшэ-шамыч 1920 ийыштэ Йошкар Армийын каймэ корныжо дэнэ Асканийа—Нова да Чаплина сэла гоч Пэрэкопыш йолын кайат. Комсомолэц-шамыч пэрэкопысо кучэдалмашым ужшо-шамыч дэч палэн налыт, пэрэкоп панорамын строитэльствыжлан ончат да „Штурм Перекопа“ войэнэ-тактик модыш дэнэ модыт.

„Комсомольская правда“ гыч.

РАЙОН КОМСОМОЛ КОНФЭРЭНЦЫЛА ГЫЧ

ПОЛИТИК-ВОСПИТАТЭЛЬНЭ ПАШАМ НАЧАР ЫШТЭНЫТ

16-18 августышто Параньгэ район комсомол организацын IV-шэ конфэрэнцыжэ эртыш. Конфэрэнцыш 79 дэлэгат гыч 66 дэлэгат погынэн. ВЛКСМ райком сэкрэтарь Бушков йолташын отчот докладшэ дэн рэвизионно комисс вуйлатыше Бурков йолташын докладшэ почэш прэньыштэ 30 йэнг ойлэн. Нуно ВЛКСМ райкомын политик-воспитатэльнэ пашам начар вуйлатэн шогымыжым чот критиковатлыште.

Комсомолэц-шамыч коклаштэ политик-воспитатэльнэ пашам начар шындымэ. 436 комсомолэц-шамыч кокла гыч 399 комсомолэцшэ гына политучобышто тунэмэш. Заньатыш копштмаш эрэ волэн шогэн. Фэвраль тылзыштэ район мучко 81 процэнт ыльэ гын, майыштэ 60 процэнтыш волэн.

„У саска" колхоз пэлэнсэ политшкол май тылызэ гыч пашам ок ыштэ. „9 января" колхоз пэлэнсэ комсомол организацыштэ тэнийэ улыжат 3 заньатьэ вэлэ эртаралтын.

Райкомол могырым тўналтыш организацэ-шамычым опэративнэ вуйлатымаш, вэрыш лэктын полшымаш лийын огыл. Райкомол сэкрэтарь Бушков дэн политучобо отдэл вуйлатышэ Багаутдинов йолташ-шамыч канцэльарыштэ шинчылт эртарэныт. Пропагандист Афанасьэва район мучко сводкым вэлэ погэн коштын. Садланак Бушков йолташ шкэ докладыштыжэ ик сай политшколымат ончыктэн ыш кэрт.

„Вэнэра" колхоз пэлэнсэ политшколым райкомол эн сай, примэрнэ политшколлан шотлэн, чынжым гын нимогай сай примэржат укэ. Комсомолэц-шамыч, пропагандист Давыдов шкэжат политзаньатыш йамдылалтдэ коштыныт. Заньатьэ чўчкыдын кўрлалтыныт.

Пропагандист-шамычым ВЛКСМ райком пэш начар вуйлатэн. Пропсэминарым лўмжылан гына организоватлымэ. Пропагандист-шамычлан 1937 ийыштэ 2 лэкцийым гына организоватлымэ. Пропагандист-шамычын паша ыштымыштым райкомол тэргэн шогэн огыл.

Политик-воспитатэльнэ пашам начар шындымэ дэнэ комсомолэц-шамычын рэвольуционно шижмашышт ўлнö лийын. Йужо комсомолэц-шамыч рэвольуционно шижмашым йомдарэныт. Тэвэ, нарсудьа Ахмэджанова калык тушман-шамычлан полышым пуэн шогэн.

Пэдучилищыштэ троцкист Кондаков, Махмутов кум ий жап осал пашаштым ыштылыныт, тушко комсомолэц-шамычымат шупшыныт. Тыгак Параньгэ пэлэ кыдалаш школ дирэктор Мажэтдинов, пэдучилищэ прэподаватэль Каримов колхозник-шамыч коклаштэ тўрлö антисовэт мут-шамычым ойлыштыныт. Но райкомол тидым жапыштэ шижын огыл. Пэдучилищыштэ калык тушман-шамычым шалатымэкэ комсомолэц-шамычын рэвольуционно шижмашыштым нöлдыман ыльэ, калык тушман-шамычым йöршынак куклэн пытараш мобилизоватлыман ыльэ. Но райкомол тидым ыштэн огыл. Критик дэн самокритик ангысыр вэрыштэ. Райцэнтр тўнгалтыш организацысэ-комсомолэц-шамыч (РИК, НСШ) самокритикым огыт йöратэ.

Комсомолышто шогыдымо молодьож коклаштэ воспитатэльнэ пашам начар шындымэ. 1936-37 ийыштэ улыжат ик колхоз пэлэн гына комсомол организацым организоватлымэ. А район кöргыштö пэш шуко молодьож уло. Нунын кокла гыч йатырышт производствышто пашам пэш сайын ыштат. „Об'единение" колхозышто шуко рвэзэ-ўдыр шамыч комсомолыш пурынэшт, райкомол нунын дэнэ пашам ок ыштэ.

Кушшо актив дэнэ стахановэц-шамыч дэнат паша путырак начарын ышталтэш. Райкомол стахановэц-шамычым ок палэ.

Район кöргыштö пионьэр паша путырак начар шындалтын. Пионьэр отдэл вуйлатышэ Ганэйэв йолташ пионьэр отрäд-шамычым вуйлатымэ олмэш йара вэлэ коштын. Райкомол Ганэйэв дэч пэш шагал трэбытлэн. Пионьэр вожатый шамычым тэргыдэ шогалтылыныт.

Пашам у сэмын ышташ, комсомол ончылно шогышо задачым большэвикла шукташ пижаш—ВЛКСМ райкомын у составшэ ончылно шога.

В. Лазарэв,
П. Щэрбаков.

КОНФЭРЭНЦЭ КУМДА КРИТИК ДА САМОКРИТИК ДЭНЭ ЭРТЭН

20 августышто Марий-Турэк район комсомол организацын XI конфэрэнцыжэ почылто. Конфэрэнцыш 81 дэлэгат толын. Нунын коклаштэ районын ончыл ўдыржö—стахановка Созонова, стахановэц Кэмэлин, моло знатнэ йэнг-шамыч улыт.

ВЛКСМ район комитэтын 19 тылзаш пашажэ нэргэн отчотым ВЛКСМ райком сэкрэтарь Милочкин йолташ ыштыш. Тудын докладшэ гыч раш койо: комсомол ончылно шогышо паша Марий-Турэк район организацыштэ путырак начар шуктальт толэш. Политик воспитаньэ пэш ўлнö шога. 10 тўнгалтыш организацыштэ политшкол-шамыч йöршöш шаланэныт. Паша ыштыщылан шотлалтшэ моло организацылаштат заньатьэ эрээк кўрылт толэш. Тидэ пэш кугу ситыдымашын чийжэ—ВЛКСМ райкомын томам вуйлатымэ рэзультатшэ. ВЛКСМ райком бўро члэн-шамыч посна политшкол-шамычым вуйлаташ шкэ ўмбакышт налыныт ыльэ. Нунын кружокыштат пашам кўрылтыш дэнэ ыштат. Райкомол сэкрэтарь Милочкин ышкэжак йатыр заньатьым кўрлын. Политучобо отдэлын ончычсо вуйлатышыжэ Усков „Коминтэрн" колхоз организацысэ кружокым вуйлаташ пэнгыдэмдалтэ, но ик канат ыш мий.

Пропагандист-шамычым вуйлатымаш путырак лушкыдо. Нунын дэнэ сэминар ок эртаралт. Садланак нунын шинчымашыштат ўлнö, комсомолэц-шамычлан кўлэш вашмутым пуэн огыт кэрт (Сбойэв, молат).

Политик воспитаньым кўлэш кўкшытыш нöлдалаш кучэдалдымэ дэнэ рэвольуционно шижмаш нўшкэмын. Тидыжэ калык тушман-шамычлан комсомол организацыш логалын, осал пашаштым ышташышт эрыкым пуэн (Нартасс йал озанлык тэхникум).

МТС пэлэнсэ комсомол организацэ кугу организацылан шотлалтэш. МТС-ыштак шуко молодьож уло. Тидэ организацым райкомол йöршöш ситыдымын вуйлатэн.

Комсомолышто шогыдымо молодьож—мондалтшэ участкэ. Нуным воспитатлымаш нэргэн райкомол шагал шоналтэн. Сандэнэ комсомолыш пурышо шагал лийын.

ВЛКСМ райкомын начар вуйлатымыжым конфэрэнцэ дэлэгат-шамыч пэнгыдын критиковатлышт. Тидын дэнэ пырльак ВЛКСМ обком нэргэнат йатырак ойлышт. Обкомол йöршöш ситыдымын вуйлатэн, тудын посна пашайэнгжэ-шамыч, мутлан Вäзьмин, Роллэ мийэнытат, корно йэнг сэмын пурэн-лэктын кайышт манын ончыктышт.

М. Соколов.

Сайлымэ законым умылтараш агитатор-шамычым ойрымо

Лэнин лўм колхозник-шамыч (Шэрнур р-н) погынэн ССР Ушэм Вэрховно Совэтыш сайлымэ нэргэн положэньым да ССР Ушэм ЦИК сэссийыштэ сайлымэ у закон нэргэн Йаковлэв йолташын ыштымэ докладшым тунэмыт.

Чыла колхозник да колхозница-шамыч сайлымэ законым раш шинчэн шогышт манын пасушто паша кокла гыч канымэ годым тунэмаш лўмын агитатор-шамычым ойырымо. Нинэ агитатор-шамыч кызыт кэчэ йэда пасушто умылтарат.

Кид.

Сўрэтыштэ: Курэйка сэласэ пöрт (Турухан район, Красноймр край). 1913—17 ийлаштэ Сталин йолташ кугыжан ссылкыштэ илэн. (Омса олмышто тунам окна улмаш).

СТАЛИН ТУРУХАН ССЫЛКЫШТЭ

Польарнэ круг воктэнэ кандаш-индэш тылзэ дэнэ тэлэ шогымо, сутка мучко йўд лиймэ вэрыштэ, кушто киндэ, саска ыгунэмат шочын огыл, кушто пўчö дэн шордо-шамыч вэлэ ласкан илат, кушто 65 градусан йўштыштö айдэмэ туртын кийэн, а шокшо тыгылай изи пöртшö пийалан йэнглан вэлэ лийын,—Турухан крайысэ пич вэрыштэ, Курэйкыштэ, Иосиф Виссарионович Сталин ссылкыштэ илэн.

Тидэ тундрыш Совэт власть шкэнжын культуржым пуртыш, тушто пэш кугу строитэльствым шарыш. Ожнысо тидэ пусакым ындэ палаш ок лий. Могай нэлэ условийыштэ Сталин йолташын илымыжэ дэн паша ыштымыжым ойлэн пушашлан мыйэ ожнысым шарнэм да кугыжан ссылкын шукэртсэ жапысэ нэргэн ойлымашкэ куснэм.

Турухан ссылкыш Сталин йолташ 1913 ийыштэ мийэн. Ссылкылаштэ кок кум тылзэ дэч утлажэ шагал годым шогэн, садлан тудо полицийын дэпартамэнтыштыжэ „куржшылан" шотлалтын. Ты годым Сталин йолташ куржын кэртын огыл, тудым Курэйкыш шылдэныт. Турухан край гыч куржаш пэш нэлэ лийын. Идалыкыштэ кум тылзэ вўдшор лийэш улмаш. Тэлымат, кэнгэжымат Йэнисэй дэнэ вэлэ кошташ лийын, моло корно укэ улмаш. Шыжым тэлэ корно лиймым тылзат пэлэ вучаш логалын. Тэлымжат куштылго нартэш *) пийым да пўчым кычкэн кошташ вэлэ лийэш улмаш.

Лум айдэмэ кэлгыт толын. А шошым, лум пушкыдэмаш, Йэнисэй ий шулаш тўнгалмэкэ пийдэнжат кошташ лийын огыл.

Талукышто кум тылзэ Курэйкэ илыш дэч йöршынак кўрылтын шогэн: нымогай свäзат лийын огыл. Чумыр кэнгэж мучкыжат ик кана параход мийэн.

Тидэ годым Сталин ссылкэшак кодаш рэшитлэн. Тушто тудо национальнэ вопрос дэнэ пашажым ыштэн, шкэ книгажын кокмышо ужашыжым пытарэн воза. Пэрвой ужашыжым Лэнин сайэш шотлэн.

Эн пычкэмыш, эн диким турухан ссылкыш уголовник-шамычым вэлэ колтылыныт, а пытартыш жапыштэ политичэскэ ссыльнэ-шамычымат колтылаш тўнгалыныт. Чумыр Россий мучко йўлышö рэвольуционно тул дэч нуным торашкырак ойрынэшт улмаш. Большэвик-шамыч—ЦК члэн-шамыч: Сталин Спандарьйан, Свэрдлов, Голощэкин йолташ-шамыч турухан ссылкыштэ случайнэ лийын огыт ул. Нуно ЦК-н Российыштэ пашам ыштышэ, „большэвик-шамычын социал-дэмократ пашазэ партийын руш группо" манмэ лийыныт. Тидэ группым Сталин йолташ вуйлатэн.

Палэмдаш кўлэш: турухан ссылкыштэ большэвик организацэ-шамычын йатыр видный пашайэнгжэ-шамыч лийыныт. Цэнтральнэ комитэтын группыжо турухан ссылкыштат пашажым ыштэн шогэн. Ильич дэнэ, Россий большэвик организацэ-шамычын пэрифэрийжэ дэнэ (öрдыжсö организацыжэ-шамыч дэнэ) кылым кучэн шогэн. Подпольно организацэ-шамыч дэнэ, пашазэ-шамыч коклаштэ да армийыштэ пашам ыштышэ моло йолташышт дэнэ эрээк ваш мутланэн шогэныт. Тидланжэ чыла йöнымат кучылтыныт—этапник-шамыч гоч, пароходласэ матрос, капи-

*) Йэчэ гайэ тэр. Кок таван коклажэ кандра дэнэ кылдалтэш.

16-шо ВЛКСМ Йошкар-Ола район комсомол конфэрэнцын дэлэгатшэ шамыч. Шола гыч пурлашкэ: шинчат К.-Акашэво НСШ-сэ прэподаватэль—Рыбаков С. К., „Завет Ильича“ колхозын пчэловодшо, комсорг Ивановский Г. Н., МТС-ын тракториcткажэ Плотникова А. В., Цибикнур йал совэт вуйлатышэ Карабльов Н. Г. шогат: Журабльов, Дунайэв, Путников.

ТУШМАН ОК УТЛО

Йуалгэ манчжур мардэж тыгыдэ чашкэрлан лыпташыжэ дэнэ ӧрканэнрак мурэн.

Н-ской частьын младшэ командиржэ Воротынцэв чӱчкыдын кушко чашкэр дэн тура вэрыштэ йӧсылыкым чытэн сопкыш кӱзэн. Талэ пычалзэ, каван-шамыч (ир сӧсна) шогымо вэрым кычалын.

Кэнэта Воротынцэв сопкын турарак вэрыштэ ала мо коймым да уала коклаш пурэн йоммым ужын.

— Ончэн лэкташ кӱлэш,—Воротынцэв кэлшэн.

Изиш жап эртымэкэ тудо границэ вэл гыч охотник пычалым сакалтэн толшо палыдымэ илалшырак пӧрйэнгым ужын.

— Поро кэчэт лийжэ, кугызай!—палыдымэ йэнг ӱмбак ончэн Воротынцэв саламлэн.

Палыдымэ йэнг ӧрынрак шогэн, минут жап эртымэк гына саламлымылан вашмутым пуэн.

Воротынцэвлан тидэ йэнг подозритэльныла койын. Тудо палыдымэ йэнглан оружийжым сдатлаш да шкэ почэшыжэ заставыш кайаш кӱштэн. Заставыштэ тидэ йэнгын границэ вэс могыр гыч толшо ик элын кугу шпион улмыжым палэн налмэ.

Воротынцэв дэнэ тыгэ шуко лийын. Ик кана охото гыч тӧлмӧнгӧ пионьэр Володьа Ногай чодраштэ „ӧрдыж йэнгым“ ужмыжым тудлан ойлэн. Воротынцэв рвэзын каласымэ вэлышкыла кайэн. Тудо чыла чашкэрла дэн корэмлаштэ кычалын. Вашкэ тудо йӱкым колын. Винтовкыжым чот кормыштэн йӱк шоктымо вэлыш нушкын. Тушто омаш улмаш. Лишкырак нушкын миймэк омашыштэ йэнгым ужын.

— Кидым кӱшкӧ!—Воротынцэв кычкыралын.

Омаш гыч вуйэш шушо ӱдрамаш лэктын. Куржаш шонэн тудо шолыштшо йэнг сэмын ончылтын.

Воротынцэвын кучымо ӱдрамаш шпионка улмаш

„Комсомольская правда“ гыч.

ЧЭРКЫМ КЛУБЫШ САВЫРЫШТ

1 августышто Пэктубайэво сэлаштэ улшо чэркым социалист культур пӧртыш савырышт. Социалист культур пӧрт почмо кэчын постановко ончыкталтэ. Оркэстр шоктыш. Тылэч вара мурымаш, куштымаш лийэ. Калык шуко погынэн ыльэ. Утларакшым район цэнтр гыч да адак лишыл колхозла гыч толынызыт.

Кызыт почмо клубышто молодьож кажнэ кастэнэ жапым культурно эртара. Соцкультур пӧрт пӧлэн мурымо, куштымаш кружокым почмо. Клуб вуйлатышылан Загайновым шогалтымэ.

Пэтухов.

Испан граждан сар фронтлаштэ

(ТАСС увэртарымэ почэш)

Сэвэрнэ фронт

19 августышто рэспубликан войска контратакым ыштэн, Ла Курс Дэль Маркэсым єдак уэш сэнгэн налын. Наступатлэн кайэн мӓтэжнэ йужо позицийым сэнгэн налын. Мӓтэжник-шамыч Рэйнос районышто кум колонно дэнэ наступатлат. Рэспубликанэц-шамычын контратакышт восток гыч наступатлышэ мӓтэжнэ колонным чактарэн. Мӓтэжник кокла гыч колышо да шуко сусыргышо лийын.

Мӓтэжнэ авиаций Сэвэрный фронтысо Бискай сэкторышто улшо рэспубликанэц-шамычын тӱрлӧ пунктлашкыжэ бомбым кышкэн. Костро Аллэн лишнэ фашист самольот-шамыч палыдэгызэ 10 бомбым шкэ—фашист позицийышкышт кудалтэныт.

Сантандэр участкыштэ 18 август эрдэнэ рэспубликан 12 истрэбитэль да мӓтэжнэ 9 бомбардировщик дэн 5 истрэбитэль коклаштэ крэдалмаш лийын. Тушманын вийжэ кугурак ыльэ гынат, рэспубликанэц-шамыч фашист кок самольотым волтэн шуэныт.

Восточно фронт

Рэспубликан войска атак дэнэ 641-шэ кӱкшака вэрым сэнгэн налын да лишыл позицийыштэ улшо Санта Арус монастырьым авырэн.

Цэнтральнэ фронт

19 августышто рэспубликанэц-шамыч мӓтэжник-шамычын Вильйануэва дэл Пардильо районышто (Мадрид дэч Сэвэро-Западыштэ) атакыштым чактарэныт.

Иужный фронт

19 августышто Сарагоссышто мӓтэжнэ войскаштэ да пашазэ-шамыч коклаштэ восстаний лийын. Итальйан дэн гэрман салтак-шамыч урэмлаштэ лӱйкалэныт. Тидэ нэргэн увэрым, Сарагосс ӱмбалнэ листовкым кышкэн чонгэштылшэ правитэльствэннэ льотчик-шамыч каласэныт.

Китайысэ крэдалмаш

21 августышто Шанхай гыч увэртарат: Шанхайын восточно ужашыштыжэ тул пижын. Уэйсайд урэм районым йӱлалтымэ. Чыла вэрэ йӱлышӧ пӧртын ломыж ора да йӱлэн пытымэ оралтэ шикшэш. Энгэр вэс вэлнэ Путунышто вич вэрэ пожар уло. Йапон прэдприйатьэ-шамыч йӱлат. Пожар тэнгэчэ йапон сэмольотын бомбо кышкымашышт гыч тӱнгалын.

Бродвэйпыштэ Йапон агэнт шамыч тамак фабрикым йӱлалтэныт. Тачэ эрдэнат шуко вэрэ пожар лийаш тӱнгалын.

Фронтын цэнтральнэ участкыштыжэ Хонькушто китай войска 20 август ваштарэш йӱдым Уэйсайд вэрфьым сэнгэн налмэкшэ, крэдалын ончыкыла кайа. Йапонэц-шамыч чакнат. Йанцзыпу районын восточно ужашыштыжэ китай войска авиаций полшымо дэнэ Ракал тэкстильнэ фабрикым сэнгэн налын да востокышкыла кайа. Чапэйын сэвэрнэ участкыштыжэ китай войска йапонэц-шамычым чактара.

20 августышто китай самольот-шамыч йапон тэнгыз дэсант штабыш бомбым кышкэныт. Йапон авиаций Чапэйыштэ китай войска шогымо вэрыш, тугак Наньтаош пэш чот бомбым кышкэн. (ТАСС).

тан-шамыч гоч, пуш виктарышэ-шамыч гоч, йужо годымжо, купэц-шамыч гочат... сэрышым коштыктэныт.

Сталин чӱчкыдынак Монастырскыш коштын, тушко ссыльнэ-шамыч мийэныт; туш кайшашлан кэрэк кунамат амалым муын, шолыпат, вигакат коштын кэртын. Тыгэ тудо подпольно пашам ыштэн.

1914 ий. Империалист сар тӱнгальэ. Большэвик-шамыч сар шотышто шкэныштын тактикыштым ыштэныт. Ссылкыштэ талын ӱчашэныт. Сар вашталэш кучэдалмэ шотышто Сталин йолташ пэнгыдэ установкым пуэн. Пызырышэ-шамычын буржуазнэ фэодал отэчэствыштым „патриотла“ ончышо социал-прэдатэль — мэньшэвик-шамычым тудо клэймитлэн да нунын „отэчэствым аралымаш“ лозунгышт вашталэш „кугыжан монархийын поражэньыжэ“ лозунгым шындэн. Сар нэргэн вопросышто лэнин корно ыштaлтмэ тидэ чаплэ историчэский кэчылаштэ ссылкысэ йужо йолташ-шамыч событийым чын аклэн моштэн огыт ул, сар шотышто тайныштыныт. Большэвик-шамыч коклаштэ Сталинын авторитэтшэ путырак кугу улмашат, тудын ссыльнэ-шамычлан колтымо пэрвой сэрышыжак ӧрын шогымашлан мучашым пыштыш да тайныштшэ-шамычым айныктыш.

Лэнинын указаньыжым налмаш ссылкысэ обстановкышто посна кугу момэнт лийэ. Турухан ссылкыш каймэм годым сар нэргэн Лэнинын тӱнгалтыш тэзисшым нальым. Млане́м тудым конспиративнэ пачэр гыч кондышт. Ильичын письмажым Надэжда Константиновна тушко колтэн шога. Мый нинэ тэзис-шамычым Сталин йолташлан пушым. Тунам тудо Монастырск сэлаштэ лийын, Сурэн Спандарьйан *) дэнэ илэн. Лэнинын нинэ шым тэзисшэ-шамыч сложно историчэский жапым аклымаштэ Сталин йолташын чын лэнин корнышко шогалмыжым раш ончыктышт. Тудын ойжым пэнгыдэмдышэ да Российыштэ рэвольуцийын сэнгымашыжым ыштышэ тэзис шамычым могай куанымаш, ӱшанымаш дэнэ Сталин йолташын лудмыжым ойлэн кэрташат нэлэ. Подпольын нэлэ жапыштыжэ большэвик-шамыч Сталинын йонгылыш лийдымыжым шинчэн тудын почэш кайэныт, Лэнинын эн сай учэникшын рэвольуционно писылыкшылан ӱшанэныт.

Ссылкыш Лэнин дэч йатыр годсэк письма толын огыл.

Тэлым мэ Сурэн Спандарьйан дэнэ стражнак дэч шолып Курэйкыш Сталин дэкэ кайышна. Тунам большэвик-шамычын думысо фракцийжым судитлымаш каймэ дэнэ да партий кӧргӧ паша дэнэ кылдалтшэ йатыр вопрос-шамычым разрэшитлаш кӱлын. Тидэ мучашдымэ, пэш чот йӱштӧ польарнэ йӱдыш ушнымо кэчэ-шамыч лийыныт. Мэ Курэйкэ дэч Монастырскым ойрэн шогышо 200 киломэтрым пий дэнэ шогалдэ кудална, шакал-шамычын чарныдымын урмыжмышт коклаштак кудална.

Курэйкыш толын шуна. Сталин илымэ изи пӧртым кычал муна. Курэйкыштэ улшо 15 сурт гыч тидэ эн йорлыжо. Пӧртончыл, озажын йэшыжэ шыгырнэн илымэ кухньо да Сталинын пӧлэмжэ—тэвэ чумыр сурт.

Мэмнан миймылaнна Сталин путырак куанэн да „польарнэ путэшэствий“ нэргэн пэш кугун тыршымыжым ончыктыш. Мэмнан сайынрак ончышашлан, пэрвой тудо Йэнисэйыш, ий лакэ дэкэ куржо, тушто тудын кол кучымо крьукан кандражэ кийа. Ик мыньар минут жап гыч Сталин кум пуд нэлытан кугу осэтр колым вачэшыжэ пыштэн нумал толэш. „Опытный колызын“ вуйлатымыжэ почэш мэ тидэ осэтр дэнэ икрам ыштышна, шӱрым шолтышна. Тунамак, пэш талын пашам ыштымына годымак, партийнэ паша нэргэн пэш шокшын мутланаш тӱнгална. Тунам авырэн шогышо илышын условийжэ дэч ныгунарат ойырлыдэ, Сталинын ушыжын мо чоло вийан паша ыштымыжым пӧлэм обстановкыштак пэш раш шижаш лийэш ыльэ. Ӱстэл ӱмбал тич книга, газэт-шамычым оралэн оптымо, а пусакыштэ кол кучымо, охотыш коштмо арвэржэ кэчэныт, нуным тудо шкэак ыштэн.

(Мучаш толшаш №-што).

*) Сурэн Спандарьйан—Кавказыштэ пашазэ движэньын ик кугу организаторжо, подпольно большэвик пашаштэ Сталинын лишыл йолташыжэ. 1916 ийыштэ ссылкэш колэн.

118

Йошкар-Ола горкомхоз пэлэн производство гыч кўрылтдэ шофэрлан тунэммэ курсышто 70 йэҥ тунэмэш.

Сўрэтыштэ: Заньатьыштэ моторым тунэмыт. Фото Чуршуковын.

Иошкар-Олаштэ XXIII Тўньамбал Рвэзэ Кэчылан йамдылалтмэ дэн эртарымэ

ПЛАН

Тўньамбал Рвэзэ Кэчылан йамдылалтмаш капиталист эл-шамычын авырэн шогымышт нэргэн, фашизмын троцкист-бухаринский да моло агэнтышт дэнэ кучэдалмэ нэргэн Сталин йолташын ончыктымыжым, Сталинский Конституцийым да СССР Вэрховно Совэтыш сайлымэ нэргэн Положэньым молодьожлан кумдан умылтарымэ корно дэнэ кайман. Йамдылалтмэ жапыштэ комсомол организацылаштэ политучобым вийангдаш, войэннэ-физкультур пашам кумдан шарэн колташ.

Тўньамбал Рвэзэ Кэчылан йамдылалтмэ годым тыгай мэроприйатьым эртараш:

1. Тўньамбал Рвэзэ Кэчылан йамдылалтмэ дэн эртарымэ вопрос дэнэ комитэт сэкрэтарь, комсорг, тўҥалтыш Осоавиахим организацэ вуйлатышэ-шамычын совэщаньыштым эртараш. (Малинин дэн Кожэвников йолташ-шамыч вуйын шогат).

2. „СССР Вэрховный Совэтыш сайлымэ нэргэн Положэньым" тунэммаш каймэ нэргэн пропагандист дэн агитатор-шамыч дэнэ совэщаньым эртараш. (Малинин йолташ вуйын шога).

3. Чыла комсомол организацылаштат политкружок-шамычын пашаштым йӧршӧш сайэмдаш.

4. „СССР-штэ иностраннэ развэдкэ-шамычын подрывной пашашт да нунын дэнэ кучэдалмэ задачэ-шамыч" тэмэ дэнэ комсомол дэн Осоавиахим активлан лэкцийым эртараш. (Малинин дэн Кожэвников йолташ-шамыч вуйын шогат).

5. 28 августышто—сойузнэ кэчыштэ ВЛКСМ тўҥалтыш организацэ-шамычын погынымашыштышт „СССР-штэ иностраннэ развэдкэ-шамычын подрывной пашашт да нунын дэнэ кучэдалмэ задачэ-шамыч" нэргэн лончылаш. (Комитэт сэкрэтарь дэн комсорг-шамыч вуйын шогат).

6. „Куштылго кавалэрий" гоч ВЛКСМ Горкомлан гороно дэнэ пырльа школ-шамычын у тунэммэ ийлан йамдылалтмыштым тэргаш (Лэухин вуйын шога).

7. Тунэмшэ-шамыч вашлиймым организоватлымэ да воспитатэльнэ пашам колтымо вопрос дэнэ 26 августышто самырык туныктышо-шамыч дэнэ совэщаньым эртараш. (Роллэ йолташ вуйын шога).

8. Повышэннэ тип школын заньатьылан йамдылалтмыжым тэргаш да тудым комплэктоватлымаштэ дирэкцийлан полшаш (Лэухин йолташ вуйын шога).

9. 20 август мартэ школлашкэ пионьэр вожатый-шамычым ойрэн, бўрош пэнгыдэмдаш (Шамкина йолташ вуйын шога).

10. ГТО значоклан массэ дэнэ нормо пумашым эртараш (Шэвэльова йолташ дэн комсорг-шамыч вуйын шогат).

11. ПВХО значоклан массэ дэнэ нормо пумашым организоватлаш. (Кожэвников йолташ вуйын шога).

Тўньамбал Рвэзэ Кэчым эртарымаш

1. 30 августышто Осоавиахим лагэрэш стрэлковый сорэвнованьым эртараш (Лэбэдэв йолташ вуйын шога).

2. 1 гыч 5 сэнтьабрь мартэ XXIII Тўньамбал Рвэзэ Кэчэ нэргэн вопрос дэнэ чыла тўҥалтыш комсомол организацылаштэ погынымашым эртараш.

3. 31 августышто кэҥэж тэатрэш XXIII Тўньамбал Рвэзэ Кэчэ нэргэн вопрос дэнэ чумыр оласэ комсомол погынымашым эртараш, тулэч вара концэртым организоватлаш (Трофимов, Йарыгин да Лэбэдэв йолташ-шамыч вуйын шогат).

4. 1 сэнтьабрьыштэ школлаштэ утрэнникым эртараш, тушто пӧлэкым пуэдаш. Утрэнник дэч вара бэсплатнэ кином ончыкташ (Йарыгин дэн Лэбэдэв йолташ-шамыч вуйын шогат).

5. 6 сэнтьабрьыштэ 12 шагатлан лагэрыштэ митинг эртаралтэш, митинг дэч вара—массовый гульаньэ. Духовой оркэстр шокта.

6 сэнтьабрьыштэ массовый гульаньэ годым авиомодэлист-шамычын сорэвнованьышт эртаралтэш. (Вэдэрникова дэн Царэгородцэв йолташ-шамыч вуйын шогат).

7. Программ йамдылаш да гульаньым эртараш Трофимов, Новиков да Саранцэв йолташмыт вуйын шогат.

8. 6 сэнтьабрь кастэнэ 6 шагатлан „Мэдик" стадионышто физкультур сорэвнованьэ дэн эстафэт эртаралтэш. Комсомол организацэ-шамыч волэйбол дэн ваш сорэвноватлат. Сорэвнованьэ положэньым 20 августлан йамдылэн шукташ. (Шэвэльова, Стариков да Новиков йолташ-шамыч вуйын шогат).

9. 6 сэнтьабрь кастэнэ 8 шагатлан кэҥэж тэатрэш музыкальнэ-тэатральнэ училищэ, радиокомитэт, тэатр, чодра завод, пионьэр пӧрт комсомол организацэ-шамычын вийышт дэнэ художэствэннэ самодэйатэльность касым эртараш. Программым 20 августлан йамдылэн шукташ. (Кожэвников йолташ вуйын шога).

10. Оласэ общэствэннэ организаций-шамыч гоч 1 сэнтьабрь мартэ парашьут станцийым ыштэн шукташ.

Комисс.

КАЛИКОВ ДЭН БАРАНОВ САЙ КУЛЬТУРНИК УЛЫТ

Каликов Илья дэн Баранов Йапык колхозышто эн активнэ комсомолэц улыт. Садланак нуным колхоз правлэньэ шурно погымо жапыштэ колхозник-шамыч коклаштэ культур массэ пашам виктарэн колташ шогалтыш. Тидым нуно чэстнэ, чын комсомолэцла шуктэн толыт. Шкэныштын „Вторая пятилетка" колхозышто (Ронго район) шурно погымо жапыштэ колхозник-шамычлан „Вэрховно Совэтыш сайлымэ положэньым" да тўрлӧ пунчал-шамычым умылтарышт. А кызыт Йуринысэ ковашт-тэ заводышто ыштышэ пашазэ-шамычын ўжмыштым умылтарат.

Кажнэ арньа вуйэш „Комсомолэц" лўман пырдыж газэтым луктын шогат.

Каликов дэн Баранов примэрнэ культурник улыт.

Ильйан Йапык.

Пырдыж газэт пашам сайын ышта

„Йўлэдўр" колхозышто (Ронго район) комсомол вий дэнэ тылызэш кок кана „Колхоз илыш" лўман пырдыж газэт лэктэш. Тидэ газэтыштэ колхозник-шамыч колхоз илыш нэргэн возэн шогат. Газэт рэдактор Козырэв йолташ газэтым сайын лукташ тырша. Адак пионьэр да тунэмшэ-шамыч полшымышт дэнэ пасуэш „Кўкшӧ шурно вэрч" лўман газэтым луктыт.

Тылэч посна колхозник-шамыч шурно погымо жапыштэ 20 экзэмпльар „Рвэзэ коммунист", 10 экзэмпльар „Лэнин ой" газэтым налын шогат.

Чыла культур массэ пашам „Йўлэдўр" колхозышто комсомолэц дэн пионьэр-шамыч ыштат.

Ильан Васлий.

Колхозлан полшэна

Мэ, Кой-Сола, Лажйал школышто тунэмшэ-шамыч кэҥэж каникул жапыштэ колхоз пашам ыштэна. Кызыт колхозлан йытыным кўраш полшышна, адак тўрэдмаштэ шурно парчам погэна.

Смородинов С. М.

Пасушто—столовой

„Йўлэдўр" колхозэш (Ронго р-н) шурно погэн налмэ жаплан пасуэш столовойым почыч. Столовойлан чыла продуктымат тўрыс ситарымэ. Столовойышто колхозник-шамыч кэчэш кок кана кочкыт.

В.

„Илыш шолэш" повэстьым пасушто лудыч

„Пэрвой март" колхозышто (Шэрнур район) шурно погымо жапыштэ газэт, сылнэ литэратур лудмашым сай организоватлымэ. Тэвэ йытын кўршӧ бригадыштэ Йошкар-Ола коммунист школышто тунэмшэ комсомолэц Смородинов А. А. колхозник-шамычлан газэтым, сылнэ литэратурым йўкын лудэш. Элвэт Сэргэйын „Илыш шолэш" повэстьшым лудын умылтарыш.

С. М. Смородинов.

Сўрэтлаш йӧрата

Куптўр пэлэ кыдалаш школышто тунэмшэ (Торйал район) Мамайэв Йыван сўрэтлаш пэш йӧрата. Сайын сўрэтлымыжлан, 30 майыштэ эртышэ район выставкыштэ 15 тэҥгэ прэмийым налын.

Данилов Б.

Журналым луктыч

„Йўлэдўр" колхозышто (Ронго район) шурно погымо жаплан тунэмшэ пионьэр-шамыч шкэ илышышт гыч тўрлӧ оҥай ойлымашым, очэркым, мурым, мыскарам возгалэн „Рвэзэ литэратур" лўман сылнэ журналым луктыныт.

В. Загайнов.

Каныш годым сылнэ касым эртарат

„Пэлэдыш" колхоз пэлэнсэ комсомол организацэ (Косолоп район) шурно погэн налмэ жапыштэ каныш кэчэ годым спэктакльым, концэртым ончыктат. Пашаштэ канымэ жап годым колхозник-шамыч коклаштэ йўкын газэтым лудыт. Шурно погымаш вэсэлан эрта.

Антропов.

Колхозник-шамыч коклаштэ сылнэ литэратурым лудам

Мый кэҥэж каникул жапыштэ колхозник-шамычлан йўкын сылнэ мутан литэратур лудмашым эртарышым. Шолоховын—"Савырымэ сӧрэм", Пушкинын—„Дубровский", „Драммэвлак", „Цыганы", „Евгений Онегин", Фадэйэвын—„Разгром", Островскийын—„Вурс кузэ шуаралтын", „Рожденные бурей" кнагашамычым лудым.

Гэрасимов Саньу.

Оршанкэ район, Вэликопольпэлэ кыдалаш школ.

Отв. рэдактор—В. В. ЛАЗАРЭВ.

Упол. Марлита А-249. Тираж 2645 экз. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Маробком дэн горком орган. Савыктышэ „М. К.